

บทที่ 3

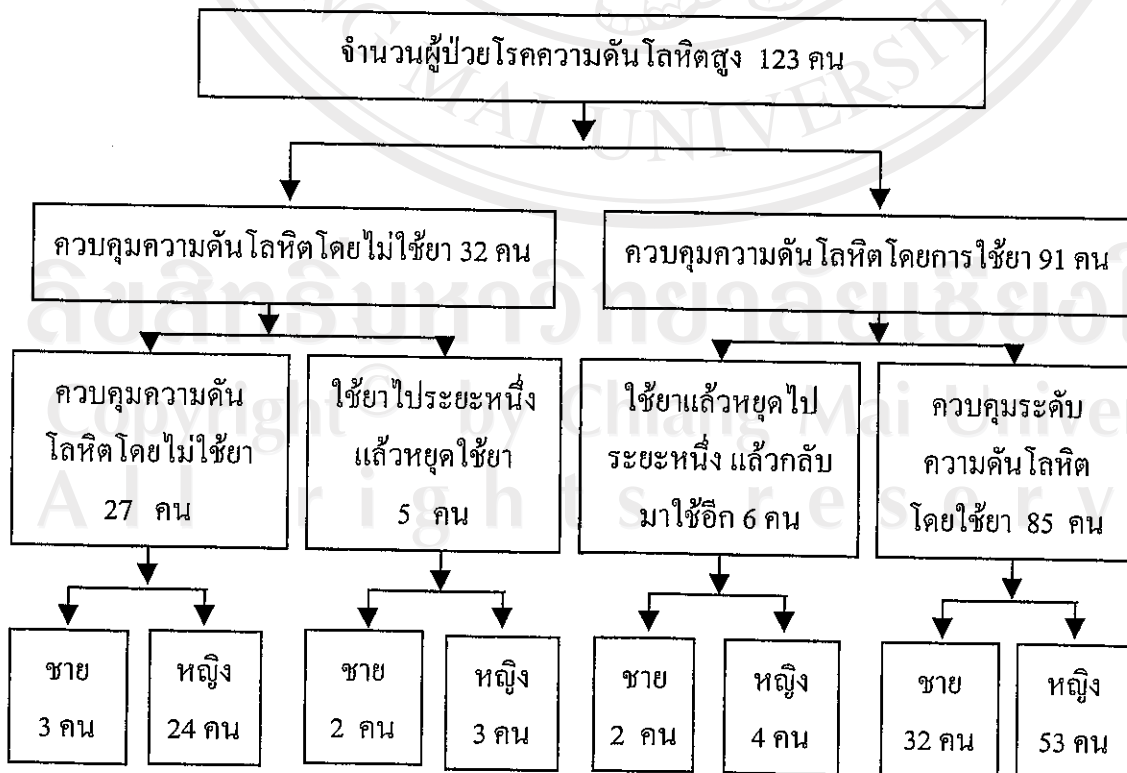
วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา และวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ เพื่ออธิบายถึงการรับประทานอาหารของผู้ป่วย โรคความดันโลหิตสูงที่สามารถควบคุมความดันโลหิตให้อยู่ในระดับปกติตามเกณฑ์ของ WHO คือ น้อยกว่า 140/90 มิลลิเมตรปรอท ในกลุ่มตัวอย่างที่ใช่ยา และกลุ่มที่ไม่ใช่ยาในการควบคุมระดับความดันโลหิต

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่สามารถควบคุมความดันโลหิตให้อยู่ในระดับปกติตามเกณฑ์ของ WHO โดยอาศัยโครงสร้างของประชากรดังนี้

ภาพ 3.1 โครงสร้างจำนวนประชากรผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงของศูนย์สุขภาพชุมชนสันป่าฝาง ปีงบประมาณ 2546 (1 ตุลาคม 2545 – 30 กันยายน 2546)

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงพรรณนาจากโครงสร้างประชากรผู้ป่วยความดันโลหิตสูงหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร

$$n = \frac{400N}{399 + N}$$

(Cochran, 1977 อ้างใน บุญธรรม กิจปรีดาปริสุทธ์, 2542) และกำหนดความคาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เป็นร้อยละ 5 โดย n หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง N หมายถึงจำนวนประชากรที่ในการศึกษาครั้งนี้มี 123 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 95 คน ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ควบคุมความดันโลหิตโดยไม่ใช้ยา มี 2 กลุ่มย่อย คือ

1. ผู้ที่ควบคุมความดันโลหิตโดยไม่ใช้ยา จำนวน 21 คน
2. ผู้ที่เคยใช้ยาในการควบคุมความดันโลหิตปัจจุบันไม่ได้ใช้ยา จำนวน 4 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ควบคุมความดันโลหิตโดยใช้ยา มี 2 กลุ่มย่อย คือ

1. ผู้ที่เคยใช้ยาในการควบคุมความดันโลหิตแล้วหยุดไประยะหนึ่งแล้วกลับมาใช้อีก จำนวน 5 คน
2. ผู้ที่ควบคุมความดันโลหิตโดยใช้ยามาตลอด จำนวน 65 คน

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงลึกพิจารณาจากข้อมูลประชากร พบว่า ร้อยละ 68.29 ของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตเป็นเพศหญิง และช่วงอายุที่พบมากที่สุดคือ 50-60 ปี ดังนั้นจึงเลือกศึกษา กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่มีช่วงอายุดังกล่าว กลุ่มละ 1 คน รวมทั้งหมดจำนวน 4 คน โดยคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

1. เป็นผู้ที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็น โรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ
2. สามารถสื่อสารและเข้าใจภาษาไทย
3. เป็นผู้ที่มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์
4. ยินดีและเต็มใจให้ความร่วมมือในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์ ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีทั้งหมด 46 ข้อ แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 22 ข้อ ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน และความพึงพอใจของรายได้ ข้อมูลภาวะโภชนาการ ได้แก่ ดัชนีมวลกาย และดัชนีสุขภาพ ม.ช. ข้อมูลสุขภาพ ได้แก่ ระยะเวลาในการรักษาโรคความดันโลหิตสูง โรคประจำตัวอื่น การมีประวัติโรคความดันโลหิตสูงในครอบครัว ปัญหาท้องผูก วิธีแก้ไขปัญหาท้องผูก ความเครียด และวิธีการคลายเครียด ข้อมูลการปฏิบัติตนเพื่อควบคุมความดันโลหิตสูง ได้แก่ การออกกำลังกาย วิธีการออกกำลังกาย การนัดตรวจของแพทย์ การไปตรวจตามนัด และการสูบบุหรี่ ข้อมูลหลักประกันสุขภาพในการรักษาพยาบาล และแหล่งของความรู้ในการปฏิบัติตนเพื่อควบคุมความดันโลหิต เป็นต้น

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์การรับประทานอาหารของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง โดยเน้นการรับประทานอาหารตามหลักโภชนาการและอาหารเฉพาะโรคเพื่อควบคุมความดันโลหิต จำนวน 25 ข้อ จำแนกการรับประทานอาหารตามเกณฑ์เป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี ระดับพอใช้ และไม่ดี โดยใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนนเป็นเกณฑ์

ลักษณะข้อคำถาม มี 2 ลักษณะ คือ คำถามปลายปิด จำนวน 24 ข้อ ได้แก่ ข้อคำถามที่มีความหมายทางบวก จำนวน 15 ข้อ ข้อคำถามที่มีความหมายทางลบ จำนวน 9 ข้อ คำถามปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ แบ่งเป็นหมวดได้ดังนี้

หมวดที่ 1 นิสัยการรับประทานอาหาร

1.1 การรับประทานอาหารหลัก 5 หมู่ และการดื่มน้ำ จำนวน 6 ข้อ

1.2 การรับประทานอาหารเฉพาะโรค

1.2.1 อาหารที่รับประทานได้แต่จำกัดปริมาณ จำนวน 8 ข้อ

1.2.2 อาหารที่เป็นข้อห้าม จำนวน 2 ข้อ

1.2.3 อาหารที่รับประทานได้ไม่จำกัดปริมาณ จำนวน 3 ข้อ

1.2.4 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความเชื่อ

เรื่องอาหารที่เกี่ยวข้องกับโรคความดัน จำนวน 1 ข้อ

หมวดที่ 2 การปฏิบัติ

การเลือกอาหาร	จำนวน	2	ข้อ
การเตรียมอาหาร	จำนวน	1	ข้อ
การปรุงอาหาร	จำนวน	1	ข้อ
การเก็บรักษาอาหาร	จำนวน	1	ข้อ

ในการตอบแบบสัมภาษณ์แต่ละข้อ ผู้ตอบเลือกได้เพียงคำตอบเดียวที่ตรงกับความเป็นจริงที่ได้ปฏิบัติมากที่สุด ซึ่งลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 3 ระดับ บอกถึงการปฏิบัติตนดังนี้

ปฏิบัติเป็นประจำ	หมายถึง	ผู้ตอบปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นประจำทุกวัน
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	หมายถึง	ผู้ตอบปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นบางครั้ง บางวัน
ไม่เคยปฏิบัติ	หมายถึง	ผู้ตอบไม่เคยปฏิบัติตามข้อความนั้นเลย

เกณฑ์การให้คะแนนการรับประทานอาหารของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงมีดังนี้

การรับประทานอาหาร	ทางบวก	ทางลบ
ถ้าตอบปฏิบัติเป็นประจำได้คะแนน	2	0
ถ้าตอบปฏิบัติบางครั้งได้คะแนน	1	1
ถ้าตอบไม่เคยปฏิบัติเลยได้คะแนน	0	2

การแปลผลคะแนน จัดระดับการรับประทานอาหารตามเกณฑ์ เป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี ระดับพอใช้ และไม่ดี โดยใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับประทานอาหารเป็นเกณฑ์

ระดับการรับประทานอาหารดี คือ คะแนนเฉลี่ยมากกว่า 1.5 - 2

ระดับการรับประทานอาหารพอใช้ คือ คะแนนเฉลี่ย 1 - 1.49

ระดับการรับประทานอาหารไม่ดี คือ คะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 1

2. แบบบันทึกการสังเกต แบบบันทึกการสังเกตการรับประทานอาหารของกลุ่มตัวอย่าง ที่ศึกษาวิจัยแบบเจาะจง จำนวน 4 ราย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การตรวจสอบหาความตรงตามเนื้อหา (Validity) ของแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกการสังเกต โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 ท่าน ได้แก่ แพทย์ โภชนากร พยาบาล และนักสถิติวิจัย เป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือ แก้ไข ให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นผู้ศึกษาได้นำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษารั้งนี้

2. ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสัมภาษณ์โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขในบางคำถามที่ไม่ชัดเจนหรือคลุมเครือและนำมาหาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบรัค ได้เท่ากับ .81

สำหรับแบบบันทึกการสังเกต ทดลองใช้กับผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล

1. ศูนย์สุขภาพชุมชนชนสันปูเลย ตำบลสันปูเลย อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
2. บ้านของผู้ป่วยในกรณีศึกษา 4 ราย เก็บข้อมูลรายละ 3 วัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษารั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบแล้วมาวิเคราะห์

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้ศึกษาทำการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างโดยได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการรวบรวมข้อมูลให้ผู้ป่วยเข้าใจเพื่อพิจารณาประกอบการตัดสินใจในการให้สัมภาษณ์ และการให้ความร่วมมือครั้งนี้เป็นสิทธิของผู้ป่วยที่จะตอบรับหรือปฏิเสธ ซึ่งการตอบแบบสัมภาษณ์จะไม่มีผลต่อการรักษาพยาบาลที่ผู้ป่วยได้รับ คำตอบที่ได้ถือเป็นความลับจะนำมาใช้เฉพาะการศึกษานี้เท่านั้น และกลุ่มตัวอย่างสามารถขอลอนตัวออกจากการศึกษาได้ตามต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลโดยการแจกแจงความถี่ การหาร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ข้อมูลการรับประทานอาหารของกลุ่มตัวอย่างโดยการแจกแจงความถี่ การหาร้อยละ การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา
4. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการรับประทานอาหารระหว่าง 2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน (กลุ่มที่ไม่ใช้ยา และใช้ยา) โดยใช้ t -test

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved